

МОВА ТА ІСТОРІЯ

Випуск 89

Київ - 2006

Назви установ Києва
Творчість Курта Воннегута
Англiцизми молодiжного сленгу
Викладання iноземних мов
Сленг наркозалежних

оглянутися – виглянути – зирнути – поглянути – задивитися – оглядіти – надивитися – позирнути – глянути тощо.

Можемо резюмувати, що інтегральне значення ЛСП характеризують такі складові: наявність базового, загального лексичного значення; принцип інваріантності значення; його грамадикалізація; участь у створенні ЛСП конкретних лексико-семантичних варіантів; наявність головної лексеми; взаєміна атракція конституентів ЛСП. Унаслідок викладено вище вважаємо, що *ЛСП – це історично сформована у процесі комунікативної діяльності колективу мовців система слів, об'єднаних інтегральною семою для позначення певної сфери об'єктивної дійсності*.

Зазначимо, що у вітчизняному мовознавстві визначення поняття ЛСП є відкритим проблемою. На сьогодні немає однозначності поглядів дослідників у трактуванні дефініції ЛСП. Розробка поняття ЛСП, як явища складного та багатаспектного, потребує подальшого визначення нових його ознак, зокрема характеристик конституентів ЛСП щодо якісно-кількісних особливостей, системних відношень між конституентами, внутрішньопологових угруповань, структури ЛСП, подолання ЛСП у лексичній системі. Саме ці питання і складатимуть об'єкт наших подальших досліджень у розробці теорії ЛСП.

1. Апреян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. – М., 1995.
2. Гулыга Е.В., Шендельс Е.И. Грамматико-лексические поля в современном немецком языке. – М., 1969.
3. Кочерган М.П. Лексико-семантическая система. // "Українська мова" Енциклопедія / За ред. В.М. Русанівського. ОО. Тараненка. – К., 2000. – С. 282–284.
4. Лиевиченко Л.А. Лексико-семантическая система украинської мови. – Харків, 1997.
5. Никитин М.В. Лексическое значение в слове и словосочетании. – Владимир, 1974.
6. Новиков Л.А. Семантическое поле. // Русский язык: Энциклопедия. / Ю.Н. Караулов. – М., 2003. – С. 458–459.
7. Прижежнок О.М. Критерії виділення головних лексем лексико-семантичного поля зору. // Мовні і концептуальні картини світу. – К., 2005. – Випуск 16, кн. 2. – С. 97-100.
8. Сергеева Л.А. Теория поля и когнитивная научная парадигма. // Теория поля в современном языкознании. – Уфа, 2001. – С. 145-153.
9. Словник української мови. В 11 т. – К., 1970–1980.
10. Философский энциклопедический словарь. – М., 1983.
11. Цур Г.С. Теория поля в лингвистике. – М., 1974.

ТАНОК ЗІ СМЕРТЮ КУРТА ВОННЕГУТА

Людмила Коспель

Курт Воннегут, один з найвідоміших американських прозаїків ХХ сторіччя, автор численних романів, оповідань, есе та п'єс, є об'єктом постійної уваги літературних критиків, журналістів, вчених-філологів, антропологів, психологів. Така популярність пояснюється багатьма причинами, та насамперед парадоксальністю його мислення. Критики просто не здатні дати визначення творчості Воннегута. Його називають або пильменником-фантастом, або "чорним гумористом", бачать у ньому сатирика, такого собі сучасного Джонатана Свіфта, а потім оголошують ідолом сюрреалізма та лідером літератури абсурду [4]. Але оскільки творчість Воннегута не відповідає жодному з цих окремо взятих визначень, усе частіше говорять про те, що у своїх творах письменник використовує одразу всі ці технології, створюючи той неповторний стиль, який він сам назвав "телеграфно-шизофренічним". Уважний читач швидко починає розуміти, що за зовнішньою несерйозністю прихована мудра оцінка сучасного життя, тривога за наше майбутнє і пристрасне бажання попередити про катастрофу, яка загрожуватиме світу. Твори Воннегута-філософа – це спроба захистити людство від найбільшої небезпеки – знищення самого себе.

Як було зазначено, творчість Воннегута дивує дослідників, видається абсолютно неможливим дати йому точне визначення. Форма його творів схожа на пост модерністську, проте вона протиставлена гуманістичному пафосу змісту, неможливого в естетичній літературі абсурду та чорного гумору. Романи Воннегута – це складний симбіоз реальності та фантастики, вимислу і документальності, логіки та абсурду.

Своє письменницьке кредо Воннегут висловив у інтерв'ю журналу "Плейбой":

"Що мене примушує писати? Мої мотиви – політичні, я абсолютно згоден зі Сталіним, Гітлером і Муссоліні, що письменник повинен служити своєму суспільству. Моя думка не збігається з думкою диктаторів лише у тому, як письменники мають служити. Насамперед я вважаю, що їм належить бути – і це зумовлено біологічною необхідністю – вісниками змін. Змін на краще, будемо сподіватись. Письменники – це особливі кітпінні суспільного організму.

Це еволюційні клітини. Людство прагне стати ще чимось, воно постійно експериментує з новими ідеями. А письменники слугують засобом залучення цих ідей у суспільство і в той же час засобом умовного реагування на ці зміни у житті. Я не думаю. Що ми дійсно контролюємо те, що робимо... але я продовжую вважати, що художники – всі без виключення – мають цінитися як системи охоронної сигналізації [1].

Увесь досвід власного життя Воннегута примусив його зрозуміти, що хтось у суспільстві повинен виконувати місії охоронної сигналізації людства і не випадково всі його твори автобіографічні. Звичай їх об'єднують ті самі герої, що живуть в тих самих знайомих місцях: це письменник Говард У. Кемпбелл, головний герой роману «Мати темрява» (1962), що також згадується у романі «Бійня номер п'ять»; ще один письменник, Кілгор Траут із «Сніданок для чемпіонів або Прощавай чорний понеділок» (1973), що знову з'являється у книзі «Галапагос». Воннегут досить вільно рухається по сюжетних лініях всіх своїх творів, згадуючи події з інших книг, висловлюючи читачеві своє відношення до них, створюючи тим самим єдиний людський простір, населений дивовижними, ексцентричними персонажами.

Політичні мотиви дійсно дуже важливі для Воннегута. Із всіх проблем, які він обговорює в своїх творах, найбільше його цікавлять три: геть всі війни, контроль над технічним прогресом та спасіння природи. На цей час Воннегут написав півтора десятка романів, чотири з яких можна розглядати в якості ключових у трактовці вищезгаданих тем: «Колиска для кішки» - апофеоз аморальності науки і технічного прогресу, «Бійня номер п'ять» – руйнівна сила війн і їх безжальний вплив на людську душу і тіло, «Сніданок для чемпіонів» – екологічна катастрофа як результат розвитку людського розуму, і нарешті «Галапагос», в якому всі ці теми зливаються в одне і створюють сумний подзвін над залишками людства.

У свій час, відповідаючи на анкету, що прислали американські журналісти, на питання «Що вас засмучує більше всього в інших людях?», – Воннегут написав: «Віра в соціальний дарвінізм».

Ідея соціального дарвінізму стала популярною в американському суспільстві ще в часи Драйвера під впливом робіт Т. Гекслі, соратника Ч. Дарвіна, який активно пропагував його вчення, й Г. Спенсера, англійського філософа і соціолога, які намагалися поширити біологічні закони природного відбору на людське суспільство. Вони проводили

багато паралелей між поведінкою примітивного суспільства тваринної зграї і людських груп в аналогічних ситуаціях. Визнання того, що в житті людина діє під впливом інстинктів виправдовувало соціальну ієрархію людського суспільства, що отримало назву соціальний дарвінізм. Він визнавав законною і жорстоку конкуренцію серед людей, їх прагнення вижити в суспільстві за рахунок інших, і саме вплив цих ідей так засмучує письменника.

Невже Воннегут серйозно говорить, що моральні категорії не мають сенсу? Невже і справді людина – це жалюгідна тварина, що не заслуговує кращого майбутнього, ніж перетворитися у пухнастих створіння, що посміхаються як романі «Галапагос»? Звичайно ж, ні. І уважний читач повинен зрозуміти це, зрозуміти не розумом, а серцем, душею. Душа – це те, що не залишає людину в спокої, тривожить її совість, маленький дзвіночок, що б'є на сполох. Його треба просто відчувати, а не приглушувати доказами розуму.

Головний парадокс художнього методу Воннегута полягає в тому, що про найбільш кризові трагічні моменти людського життя він розповідає зі сміхом. У його романах ми спостерігаємо смертельну гру в життя, в яку грає людина. Це зігнення двох планів – глибокого філософського змісту та зовнішньої карнавальності вираження – і створює цей неповторний воннегутівський стиль, про секрети якого мріють дізнатися у письменника. Гротеск, сатира, гірка іронія, парадокси, нелогізм людських вчинків і повне руйнування стереотипів – всі ці елементи стилістики дуже типові для американських письменників, так званих «чорних гумористів», таких як: Джон Барт, Джеймс Патрік Дон ліві, Дональд Бартельм та інші. Проте, на відміну від них, ця гра словами не є метою Воннегута [3].

Дивний на перший погляд засіб реагувати сміхом на складні проблеми має під собою серйозний ґрунт. «Найсміливіші жарты постають з найбільших розчарувань і відчайдушних страхів», - вважає письменник. Своє вміння сміятися в найбільш кризові моменти життя, Воннегут пояснює реакцією на стереотипи суто американського мислення. Міф про американську мрію, у основі якого є віра в швидку реалізацію свого потенціалу і обов'язкове прагнення до успіху, примушує його гірко іронізувати, наївний оптимізм американців стосовно безмежності своїх можливостей і віра в подолання всіх перешкод викликають у нього саркастичний сміх: «Я вважаю відразливою і комічною особливістю нашої культури чекати від будь-

ЗАПОЗИЧЕННЯ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У "СЛОВНИКУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СЛЕНГУ" ТЕТЯНИ КОНДРАТЮК

Приклади сучасної лексикографічної фіксації сленгових англіцизмів

Молодіжний сленг визначають як мову відносно відкритої, соціально обмеженої групи людей у віці від 15 до 30 років, об'єднаних спільністю інтересів, звичок, занять [Кудрявцева, Приходько 2006, с. 4].
"Жаргонно забарвлена лексика виникає й існує через установку на інтимний, фамільярно-знижений стиль мовлення за умови соціально-мовленнєвої спільності тієї чи тієї групи носіїв" [Семенова 1971, с. 110].

Про актуальність наукового дослідження англіцизмів українського сленгу досить промовисто свідчить нещодавно виданий словник англійських запозичень у російському субстандарті [Вальтер, Вовк, Зумп, Конупкова, Кульпа, Порос 2004]. У названому словнику звертають на себе увагу, наприклад, статті:

Аск "попрошайничество, сбор милостыни" (обломный аск "безрезультатное выпрашивание денег"), "вопрос, проблема", "конечно, безусловно, разумеется" (рос. *спрашиваешь!*) [Вальтер... 2004, с. 20];

Бэднутый "плохой, испорченный" [Вальтер... 2004, с. 25];

Бэдный "испорченный" (англ. *bad*);

Безандестенд "о тупом, недогадливом человеке, который не понимает чего-л.", "о ситуации непонимания кем-л. чего-л." [Вальтер... 2004, с. 33];

Безвумен "холостяк" [Вальтер... 2004, с. 34];

Бизнесмент "миллионер, берущий взятки" [Вальтер... 2004, с. 38];

Биллховен "Бетховен" [Вальтер... 2004, с. 41];

Блястер "звуковая плага Sound Blaster" [Вальтер... 2004, с. 44];

Блевава "почтовая система Blue Wave" [Вальтер... 2004, с. 44];

Блювава то же [Вальтер... 2004, с. 46];

якої людини, що вона завжди має бути в змозі вирішити всі свої проблеми. Мається на увазі, що проблема завжди може бути вирішена, якщо ти прикладеш ще більше зусиль, більше боротьби. Це настільки не відповідає дійсності, що мені хочеться плакати або сміятися. Знову ж таки відповідно до культурної традиції, американці не мають права плакати, тому я небагато плачу, але дуже багато сміюся.» [1] І цьому кредо письменник записався вірним все своє життя.

У 1985 році Воннегут виступав перед студентами знаменитого Масачусетського технологічного інституту, багато випускників якого прославились своїми науковими відкриттями, і знову (вкотре!) говорив про небезпеку, до якої можуть призвести науково-технічні фантазії. Він закликав зупинити цю смертельну гру в житті і визнати на решті, що життя – справа серйозна. І був вражений, коли по закінченні його виступу, прозвучали зовсім слабкі аплодисменти, та й ті із ввічливості. Молоді вчені не бажали зрікатися своїх захоплюючих смертельних ігор. «Так от, я скажу вам, чому студенти такі байдужі. Вони знають те, чого я не можу повністю сприйняти: життя – справа несерйозна.» – робить сумний висновок Воннегут [2].

Але попри всі розчарування письменник продовжує виконувати добровільно взяту на себе місію – бути сигналом тривоги, слугувати системою охоронної сигналізації для людства.

Література

1. Vonnegut Kurt Jr. *Wampeters, Foma and Grandfallons: Opinions*. – N.Y., 1976. – P. 237.
2. Воннегут К. Судьбы хуже смерти: Биографический коллаж // Воннегут К. Собрание сочинений: В 5 т. – М., 1993. – Т.5 (2). – С. 551.
3. Литературная история Соединенных Штатов Америки. – М., 1979. – Т.3. – С. 375.
4. Писатели США: краткие творческие биографии. – М., 1990. – С. 82.